

УДК 330.5:342.841(477)

Механізми протидії рейдерству як складова формування стратегії економічної безпеки підприємства

Сабецька Т.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін
Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту
Тернопільського національного економічного університету

Стаття присвячена розгляду проблеми рейдерства та його проявів у вітчизняній економіці, а також розробленню механізмів протидії рейдерським атакам. Зокрема, досліджено наукові підходи до визначення рейдерства як реальної загрози для побудови ефективних ринкових та майнових відносин у вітчизняному економічному просторі. Також розкрито ознаки, передумови виникнення, види та особливості прояву рейдерства в Україні. На основі дослідження теоретико-методологічних та прикладних аспектів боротьби з рейдерськими загрозами розроблено дієвий та ефективний механізм протидії рейдерству, який є складовою стратегії економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, загроза, рейдерство, протидія рейдерству, стратегія економічної безпеки підприємства.

Сабецькая Т.И. МЕХАНИЗМЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ РЕЙДЕРСТВУ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ФОРМИРОВАНИЯ СТРАТЕГИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Статья посвящена рассмотрению проблемы рейдерства и его проявлений в отечественной экономике, а также разработку механизмов противодействия рейдерским атакам. В частности, исследованы научные подходы к определению рейдерства как реальной угрозы для построения эффективных рыночных и имущественных отношений в отечественном экономическом пространстве. Также раскрыты признаки, предпосылки возникновения, виды и особенности проявления рейдерства в Украине. На основе исследования теоретико-методологических и прикладных аспектов борьбы с рейдерскими угрозами разработан эффективный механизм противодействия рейдерству, который является составляющей стратегии экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: безопасность, экономическая безопасность, угроза, рейдерство, противодействие рейдерству, стратегия экономической безопасности предприятия.

Sabetska T.I. MECHANISM OF ANTI-RAIDING AS A PART OF STRATEGY FORMATION ECONOMIC SECURITY

The article deals with the problem of raiding and its manifestations in the domestic economy and the development of mechanisms to counteract raider attacks. Specifically studied scientific approaches to determining the raid as a real threat to a market and property relations in the domestic economic environment. Also disclosed signs background of, types and features of raiding in Ukraine. Based on the study of theoretical and methodological and applied aspects of combating threats raider develop effective and efficient mechanism of anti-raiding, which is part of the strategy of economic security.

Keywords: security, economic security, threat, raiding, counter raiding strategy of economic security.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасному господарсько-правовому полі України діє чимало чинників, які негативно впливають на економічну безпеку підприємства (зокрема, високий рівень тінізації вітчизняної економіки, неконтрольована приватизація, розвиток олігархізму і корумпованість органів державної влади, високий рівень монополізації окремих галузей та ринків, недобросовісна конкуренція, відсутність прозорої податкової системи, непослідовність і недосконалість чинного законодавства в галузі ліцензування, патентування, захисту

авторського права і комерційної таємниці, охорони інтелектуальної власності, реструктуризації, санації та банкрутства, а також відсутність кваліфікованих й досвідчених фахівців із управління економічною безпекою підприємства). На цьому фоні однією з актуальних проблем функціонування вітчизняної економіки є поширення випадків незаконного привласнення чужого приватного бізнесу, тобто рейдерство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на те, що поняття «рейдерство» з'явилося в категорійному апараті економічної

науки порівняно нещодавно, за короткий час воно перетворилося на повноцінний об'єкт дослідження, тому цією проблематикою через її зростаючу актуальність займається багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Серед них слід назвати таких, як Ю.А. Берлач [2], О.В. Беліков [3], З.С. Варналій та І.І. Мазур [4], А.О. Єфименко [5], З.Б. Живко [6], Ю.Я. Касараба і С.Н. Баліна [7], М.А. Колесник [8], О.К. Концевич і А.Ю. Дернова [9], М.І. Копитко [10], Д.В. Кушерець [11], О.А. Мельниченко та В.І. Пушкарьова [12], І.П. Мойсеєнко й О.М. Марченко [13], С.М. Москаленко [14], Т.О. Пожуєва [15], О.Б. Таращанська [16], Д.В. Фальшовник [17], Ю.А. Хатнюк [18].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Варто зауважити, що багато дискусійних моментів навколо проблеми рейдерства знаходять своє відображення у публіцистичній літературі та мережі Інтернет, де найчастіше описуються конкретні випадки рейдерських захоплень. Проте такі інформаційні джерела не завжди володіють достатнім рівнем достовірності та об'єктивності, а тому, на наш погляд, проблему рейдерства потрібно переводити в більш наукову площину. Окрім цього, недостатньо дослідженою залишається проблема формування ефективних механізмів протидії рейдерству на рівні підприємницьких суб'єктів, тому вважаємо за доцільне акцентувати увагу саме на цьому аспекті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження теоретико-методологічних і прикладних аспектів запобігання рейдерським загрозам та розробка на цій основі дієвого й ефективного механізму протидії рейдерству на підприємстві як складової стратегії його економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині у вітчизняному законодавстві відсутнє чітке юридичне тлумачення терміна «рейдерство», тому його визначення можна дати на підставі трактувань окремих науковців або ж за аналогією до визначення, що пропонується західною науковою школою. Власне, термін «рейдерство» був введений в період, коли Велика Британія вважалася «володаркою морів». В той час рейдерами називали воєнні кораблі, які поодинокі здійснювали рейди (раптові напади, нальоти) з потоплення торгових суден супротивників, а отже, «рейдер» перекладається з англійської як «загарбник». В сучасному розумінні рейдери – це спеціалісти із захоплення чужої

власності за допомогою спеціально розіграного бізнес-конфлікту.

Враховуючи відмінності у визначенні рейдерства західною та східноєвропейською науковими школами, виокремимо західноєвропейський і так званий слов'янський підходи до інтерпретації рейдерства.

Так, на Заході під рейдерством розуміють «ситуацію, в якій одна компанія намагається заволодіти іншою компанією без схвалення цього дирекцією компанії-мети, тобто відбувається поглинання компанії проти волі її керівництва і ради директорів» [1, с. 6]. Отже, згідно із західноєвропейським підходом рейдерством вважається навіть цілком законне, прозоре придбання контрольного пакета акцій компанії-жертви без згоди її власників.

В Україні та інших країнах СНД рейдерством називають кримінальні схеми із захоплення активів підприємств за участю бандитів і корумпованих урядовців [18, с. 176]. Тобто згідно зі слов'янським підходом під рейдерством розуміють незаконне заволодіння майном чи іншою власністю підприємства.

Сучасна наукова література політичного, юридичного та економічного характеру надає багато визначень і характеристик поняття «рейдерство». Так, на думку Ю.А. Берлача, рейдерство слід розуміти як процес захоплення фірми у власність проти волі її власників / власника, що здійснюється шляхом реалізації різних протиправних дій з боку захоплювача з метою швидкого перепродажу об'єкта рейдерського нападу чи подальшого управління ним [2, с. 62].

З.С. Варналій та І.І. Мазур зазначають, що рейдерство – це недружнє, поза межами дії цивільного законодавства, спрямоване проти волі власника захоплення чужого майна на користь іншої особи, встановлення над майном повного контролю нового власника в юридичному й фізичному розумінні з використанням корумпованості чиновників та (або) із застосуванням сили [4, с. 130]. На думку О.А. Мельниченко й В.І. Пушкарьової, «рейдерство – це умисна діяльність команди професіоналів, яка використовує корумпованість в органах державної влади та корпоративні конфлікти для отримання «законного» контролю над ліквідними активами чужих компаній як джерела власних надприбутків чи інших вигід» [12, с. 107].

Заслуговує на увагу й визначення А.О. Єфименка, який стверджує, що рейдерство – «це вилучення майна на формально законних підставах, основу яких становить

злочин, зловживання правом або прогалини в законі чи системні недоліки функціонування державних інститутів (судової та правоохоронної систем, системи реєстрації юридичних осіб)» [5, с. 118].

Привабливими для рейдерів є перспективні, сильні, успішні й прибуткові підприємства, які захоплюються заради подальшого ведення бізнесу і включаються до структури холдингу чи фінансово-промислової групи. Також цікавими для рейдерів є слабкі, фінансово нестійкі підприємства з неефективним менеджментом, які привабливі з точки зору «легкості» рейдерського захоплення і поглинаються з метою подальшої реалізації ліквідних активів підприємства-жертви (обладнання, нерухомості, землі тощо).

Як свідчать наукові джерела, більшість вчених схильється до думки про те, що в діапазоні від цілком легітимної (законної) до протиправної (кримінальної) діяльності можна виділити «біле», «сіре» та «чорне» рейдерство. В Україні «білі» та «сірі» рейдери, які працюють за принципом консолідації контрольного пакета акцій чи за допомогою методів корпоративного шантажу в рамках чинного законодавства, зустрічаються досить рідко, вони є характерними для країн із розвинутою ринковою економікою й високою бізнес-культурою. Значно поширенішим в нашій країні є «чорне» рейдерство, яке користується переважно кримінальними методами, серед яких слід назвати силове захоплення, реєстрацію підприємства на підставних осіб, фальсифікацію документів, підкуп представників силових органів, чиновників, суддів, фізичне усунення невігідних осіб, шантаж, погрози і навіть убивства.

У сучасному ринковому середовищі рейдерською діяльністю часто займаються невеликі самостійні рейдерські групи, так звані вільні рейдери, які фактично є авантюристами й працюють на свій страх і ризик. Проте масштабні рейдерські захоплення здійснюють великі компанії-агресори, серед яких слід назвати:

1) олігархічні фінансово-промислові групи, які за допомогою рейдерства диверсифікують свій бізнес та створюють нові галузеві холдинги;

2) інвестиційні компанії, для яких поглинання інших підприємств є основним видом бізнесу; поведінка цих підприємств, як правило, не агресивна, вони використовують виключно законні методи поглинання і отримують прибуток від перепродажу активів підприємства-жертви;

3) інвестиційні компанії-посередники, що діють в інтересах фірми-замовника; в основі діяльності таких компаній лежить рейдерське поглинання підприємства-жертви на замовлення та в інтересах підприємства-замовника;

4) професійних грінмейлерів, які не прагнуть реального захоплення власності, а здійснюють рейдерські атаки на компанії, що дорожать власною репутацією, виключно з метою отримати так звані відступні за спокій.

Передумовами зародження рейдерства в Україні став перехід до ринкових відносин та супроводжуваний йому процес активного перерозподілу власності. Сьогодні процеси рейдерських захоплень стають більш свідомими, організованими та масовими, що пояснюється такими чинниками, як:

1) недосконалість і неоднозначність тлумачення чинного корпоративного законодавства, а також відсутність спеціального закону про рейдерство, що дає можливість рейдерам уникати відповідальності за вчинені протиправні дії;

2) нестабільність політичної ситуації;

3) недосконалість вітчизняної судової системи, висока корумпованість органів державної виконавчої і судової влади, а також залучення до рейдерства правоохоронних органів або ж їхня бездіяльність;

4) перерозподіл власності між фінансово-промисловими групами;

5) недоліки корпоративного управління, низький рівень корпоративної культури на підприємстві, надто складна структура компанії, помилки в оформленні засновницьких документів та прав власності на активи, порушення прав акціонерів та невплата дивідендів, непрозора діяльність підприємства;

6) імпорт негативного зарубіжного досвіду щодо реалізації рейдерських технологій, а також формування рейдерських команд та капіталів.

Масштаби вітчизняного рейдерства насправді є загрозливими, про що свідчать такі цифрові дані. Так, згідно з оцінками експертів сьогодні в Україні діє від 35 до 50 професійних рейдерських груп, які, спираючись на цілий комплекс засобів (психологічний натиск, шантаж, підробка документів, підкуп силових структур), створюють умови для рейдерських атак, захоплення і перерозподілу власності за рамками закону [9]. Лише за останні кілька років у законних власників відібрано більше 2 000 підприємств, а український ринок рейдерських «послуг» щороку зростає на 3 млрд. дол. США [13, с. 46].

У зв'язку з цим важливою складовою формування ефективної та дієвої стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства є розробка механізму захисту від можливих рейдерських загроз. На нашу думку, механізм протидії рейдерським атакам на підприємстві повинен містити такі складові (рис. 1).

Для ефективного захисту підприємства від можливих рейдерських посягань його власникам потрібно йти в ногу з часом і активно моніторити усі факти рейдерських захоплень бізнес-структур, що відбуваються в Україні, ознайомлюватися з новими методами рейдерських атак, що може значно підвищити шанси фірми на їх уникнення. Так, опираючись на дослідження науковців [9], виокремимо такі основні способи захоплення підприємств:

1) закупівля акцій, що є методом «дружнього поглинання», який реалізується шляхом добровільної купівлі-продажу контрольного пакета акцій підприємства;

2) проведення додаткової емісії акцій, що є важливим шансом для рейдера, який дає змогу законним способом отримати контроль над підприємством;

3) фіктивне банкрутство, що здійснюється шляхом фіктивного створення податкової та кредиторської заборгованості; тобто на підприємство-жертву всіма можливими способами «вішають» борг, одночасно здійснюючи постійний тиск щодо сплати боргу, за яким слідують звернення до суду про визнання підприємства банкрутом і подальший продаж його активів в інтересах рейдера;

4) банкрутство підприємства з подальшим придбанням його активів, що полягає в тому, що рейдер шукає прострочену заборгованість підприємства і надає хабарі недобросовісним чиновникам, суддям, арбітражним керуючим, які підтримують ініціативу щодо порушення

справи про банкрутство; одночасно в ЗМІ формується негативний імідж підприємства, що погіршує його відносини зі споживачами й постачальниками, похитує фінансовий стан підприємства;

5) реприватизація (юридичний спосіб поглинання), що передбачає перегляд попередньої приватизації з метою її скасування в судовому порядку;

6) корпоративний шантаж (грінмейлєрство, юридичний терор), що полягає в тому, що рейдер цілком легітимними діями чи шантажем заважає підприємству вести поточну господарську діяльність, змушуючи його «викупити свій спокій»;

7) силове захоплення, що здійснюється із залученням державних силових чи приватних охоронних структур та за допомогою фальсифікації судових рішень;

8) контроль над менеджментом, що використовується тоді, коли неможливо викупити контрольний пакет акцій підприємства або застосувати механізм фіктивного банкрутства; реалізується шляхом підкупу, погроз чи шантажу керівництва компанії, внаслідок чого агресор за допомогою неформальних зв'язків з підприємством-жертвою отримує надійні важелі впливу;

9) корупція, що використовується під час перерозподілу державної власності.

Незважаючи на широкий спектр механізмів рейдерських захоплень бізнес-структур, майже кожен керівник може розпізнати ознаки майбутньої рейдерської атаки на його підприємство. Ознаками, які мають насторожити керівництво підприємства і спонукати його до активних превентивних дій, є:

1) несподіване отримання на адресу підприємства кореспонденції від судових і державних органів, інших осіб, що свід-

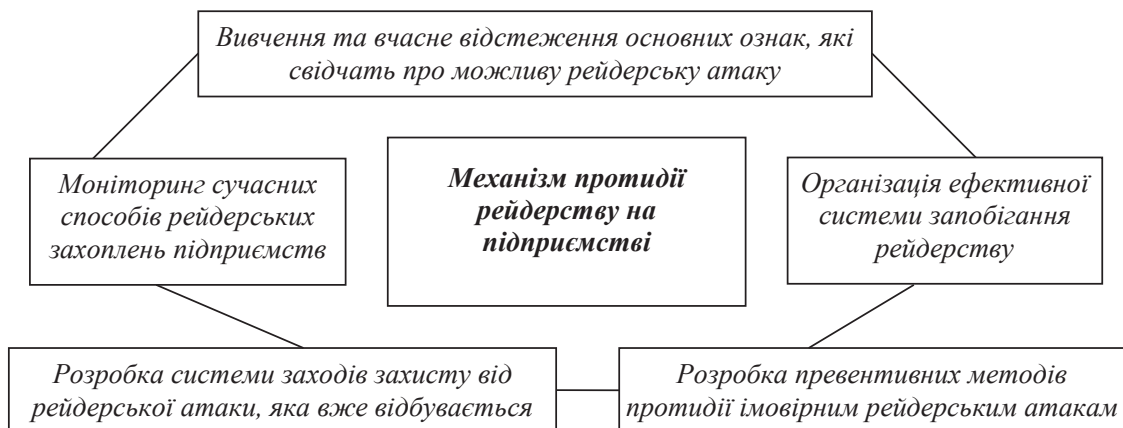

Рис. 1. Механізм протидії рейдерству на підприємстві
(авторська розробка)

чить про створення видимості виконання юридичних формальностей перед захопленням підприємства;

2) несподівані прояви уваги до діяльності підприємства з боку акціонерів, які володіють незначним відсотком (менше 0,2%) акцій;

3) неочікувані позапланові перевірки підприємства інспекторами різних державних інстанцій, судовими виконавцями, які порушують звичний режим роботи підприємства, насторожують його партнерів, що на руку рейдерам;

4) порушення кримінальних справ проти керівників підприємства часто з надуманих приводів, що має на меті дестабілізацію діяльності фірми;

5) неочікувана поява у ЗМІ негативної інформації про підприємство, що може свідчити про перехід рейдерів до стадії PR-атаки;

6) зростання кількості незначних за розміром гравців фондового ринку, які скуповують невеликі пакети акцій підприємства у дрібних акціонерів;

7) несподівана поява осіб, які проявляють надмірний інтерес до боргів підприємства, часто їх викупувають; навіть якщо зовні покупці боргів виглядають незалежними фірмами, насправді це може бути розгалужена мережа, що підпорядкована великому рейдеру;

8) факти зникнення важливих документів, зразків підписів керівників, печаток, штампів (це повинно особливо насторожити керівництво підприємства).

Надзвичайно важливим елементом механізму протидії рейдерським загрозам є організація ефективної системи заходів запобігання рейдерству, яка включає:

1) організацію ефективної системи підбору кадрів (компетентних, вірних та надійних фахівців) для роботи в органах управління підприємством;

2) створення й організацію ефективної роботи юридичного відділу і служби фінансово-економічної та інформаційної безпеки підприємства;

3) залучення для охорони підприємства досвідчених спеціалістів надійної та перевіреної охоронної агенції чи служби безпеки;

4) створення системи засобів захисту комерційної таємниці підприємства;

5) постійний моніторинг всіх спроб отримання сторонніми особами відомостей про підприємство із зовнішніх джерел (реєстрів, БТІ, кадастрів);

6) формування надійного контрольного пакета акцій підприємства (понад 50%), щоб

усунути можливість формування контрольного пакета рейдером;

7) сприяння зацікавленості акціонерів (особливо дрібних) у збереженні та розвитку підприємства (виплата дивідендів, надання соціального пакету тощо) з метою утримання їх від спокуси продати свій пакет акцій зацікавленій стороні;

8) обмеження доступу до володіння та управління підприємством сторонніх осіб шляхом створення акціонерного товариства закритого типу;

9) посилення юридичного захисту підприємства від захоплення шляхом внесення в його статут відповідних положень та вимог;

10) посилення фінансової безпеки шляхом підтримки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, контролю кредиторської заборгованості;

11) організацію центральної бухгалтерії не на головній фірмі, а на одному із дочірніх підприємств задля уникнення небажаного доступу до інформації;

12) організацію системи постійного внутрішнього аудиту бухгалтерських та фінансових документів, перевірку стану документів та рівня їхнього захисту;

13) організацію надійного зберігання печаток, установчих документів і свідоцтв на власність підприємства, забезпечення захисту їх від підробки;

14) те, що керівники підприємства в жодному разі не повинні підписувати порожні аркуші, непрочитані тексти договорів, угод чи інших документів із незрозумілим змістом, адже завжди існує ризик зіграти на користь рейдера.

Як показує практика, нині відсутні універсальні способи убезпечення підприємства від рейдерських атак, проте за умови своєчасної побудови комплексу оборонних заходів превентивного характеру шанси підприємства на успішне уникнення рейдерської загрози значно зростають. Опираючись на твердження науковців [9; 13, с. 47–48], можна запропонувати такі інструменти захисту фірми від недружніх поглинань і рейдерських захоплень:

1) захист інформації про співвласників та акціонерів підприємства;

2) метод «золотих парашутів», що полягає в укладанні трудових договорів з певними категоріями персоналу, за якими передбачені значні компенсації під час звільнення, що стає вагомим баластом за незаконного придбання компанії;

3) формування великого пакета акцій шляхом викупу акцій у дрібних акціонерів

або ж за допомогою партнера для злиття («білого лицаря») з метою позбавлення потенційного агресора можливості зібрати контрольний пакет;

4) метод «отруйних пігулок», який дещо схожий на попередній спосіб і передбачає здійснення додаткової емісії акцій підприємства з закритим розміщенням, що у разі поглинання зменшує шанси агресора на володіння контрольним пакетом акцій;

5) метод «переливання капіталів», що полягає в тому, що найважливіші активи підприємства переводяться у дочірні структури, які згодом відділяються від материнської компанії, внаслідок чого агресор купує «пустушку»;

6) метод включення агресора у фінансово-технологічний цикл або продажу йому певних виробничих об'єктів, що доцільний у випадку, коли агресора цікавить не повний контроль над підприємством, а лише участь у виробничому циклі;

7) PR-захист та інформаційна війна проти агресора (наприклад, формування іміджу підприємства як стратегічно важливого для держави чи регіону та відповідна державна підтримка значно зменшують шанси агресора);

8) метод «репеленти від акул», що передбачає укладання компанією договорів зі своїми партнерами з так званими секретними додатками, що передбачають наявність додаткових штрафів та боргів, які вступають в силу у разі отримання агресором контролю над підприємством;

9) метод «свідомого навішування боргів», що значно знижує привабливість підприємства: рейдеру стає нецікава компанія з великою сумою заборгованості;

10) метод часткової ліквідації, що полягає в тимчасовому виведенні за межі підприємства виробничих об'єктів, які потрапляють у сферу інтересів агресора;

11) метод розподілу активів між спеціально створеними юридичними особами, що значно ускладнює роботу рейдера щодо захоплення підприємства.

Якщо ж керівництво усвідомило, що рейдерська атака на підприємство вже здійснюється, перелік заходів захисту має бути іншим. Насамперед необхідно:

1) оцінити ситуацію та визначити, хто є замовником рейдерського захоплення, хто є рейдером, яким є його «успішний» минулий досвід і які методи ним традиційно використовуються; якою є мета захоплення (володіння майном, управління бізнесом, включення під-

приємства до складу холдингу тощо); яким є орієнтовний бюджет операції поглинання;

2) негайно звернутися до правоохоронних та органів із заявою про підготовку захоплення підприємства, якщо керівництву підприємства достовірно відомо про заплановану рейдерську атаку або ж про те, що щодо підприємства чи його керівників вчинені певні протиправні дії, чи стало відомо про факти підкупу посадових осіб, які можуть посприяти захопленню бізнесу;

3) розглянути можливість переговорів з рейдером, адже рейдери, як правило, не зацікавлені у тривалій війні, а тому можуть піти на значні поступки підприємству, обмежившись дещо меншим заробітком, ніж було заплановано;

4) розробляти план активної оборони від агресора, а по можливості і план нападу, якщо переговори не відбулися або сторони не дійшли згоди;

5) якомога швидше отримати виписки від реєстратора своїх акцій, а також заблокувати свої акції в реєстрі акціонерів;

6) відстежувати поведінку акціонерів підприємства, зокрема по можливості не допустити «альтернативних» зборів акціонерів;

7) терміново викупити акції у дрібних акціонерів з метою недопущення формування рейдером контрольного пакета акцій;

8) терміново сформувати так званий тризовний пакет, тобто спеціальний набір документів (завірені копії установчих документів, свідоцтв про право власності, завірена копія реєстру власників, зразки почерку і підписів всіх акціонерів і засновників, керівника та головного бухгалтера тощо), який дасть змогу зберегти дієздатність підприємства, допоможе реалізувати необхідні правові заходи протидії рейдерам та мінімізувати понесені втрати;

9) періодично перевіряти офісні приміщення, житло керівників, провідних фахівців і великих акціонерів підприємства на наявність компромату, що дасть змогу зруйнувати плани рейдера про порушення сфальсифікованих кримінальних справ проти керівництва атакованого підприємства;

10) терміново ліквідувати усю або хоча б найбільшу заборгованість підприємства й надалі не порушувати платіжну дисципліну, щоб унеможливити отримання рейдером контролю над компанією через володіння її боргами;

Запровадження вищепоказаних заходів дасть змогу підвищити стійкість підприємства щодо зовнішніх загроз його безпеці та значно знизити шанси потенційного рейдера на успішну атаку.

Висновки з цього дослідження. Практика рейдерських захоплень тією чи іншою мірою характерна для економіки майже всіх розвинених країн світу, зокрема України. Внаслідок того, що чинним вітчизняним законодавством належним чином не врегульовані всі правовідносини, що виникають у процесі господарської діяльності підприємств, у окремих суб'єктів господарювання виникає бажання й, головне, можливості вчиняти протиправні дії щодо інших підприємств, а саме незаконно за допомогою шахрайських схем відбирати майно у власників, дестабілізуючи таким чином нормальні ринкові відносини та господарські процеси. Нині об'єктами рейдерських захоплень в Україні стають не лише малий і середній бізнес, але й потужні господарські товариства, що становить реальну

небезпеку для розвитку корпоративного сектору вітчизняної економіки, збереження його конкурентних позицій на внутрішньому та світовому ринках.

Варто зауважити, що проблема рейдерства комплексна, а отже, боротьба з ним повинна вестися як на рівні окремих господарських одиниць, так і на державному рівні за умов наявності чіткої програми дій та застосування адекватних механізмів. Для вирішення проблеми протиправних рейдерських захоплень необхідне впровадження систематичних законодавчих змін, зокрема у сфері обігу цінних паперів, в діяльності господарських (особливо акціонерних) товариств, діяльності правоохоронних і контролюючих органів аж до впровадження кримінальної відповідальності за силове захоплення бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шляхи подолання рейдерства: удосконалення законодавства та посилення реагування правоохоронних органів на протиправні дії його організаторів і виконавців: аналітична довідка. – К.: Міжвідом. наук.-дослід. центр з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО, 2008. – 127 с.
2. Берлач Ю.А. Правове визначення рейдерства / Ю.А. Берлач // Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. – № 1. – С. 60–62.
3. Беліков О.В. Рейдерство в Україні – реалії сьогодення / О.В. Беліков // Юридичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 105–109.
4. Варналій З.С. Рейдерство в Україні: передумови та шляхи подолання / З.С. Варналій, І.І. Мазур // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 2 (3). – С. 129–136.
5. Єфименко А.О. Рейдерство або ринок контролю / А.О. Єфименко // Юридичний журнал. – 2008. – № 11. – С. 116–122.
6. Живко З.Б. Рейдерство: фермент ринкової економіки: [монографія] / З.Б. Живко. – Львів: Ліга-Прес, 2009. – 270 с.
7. Касараба Ю.Я. Правові заходи протидії незаконному поглинанню підприємств (рейдерству): міжнародний досвід / Ю.Я. Касараба, С.Н. Баліна // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2011. – № 3. – С. 44–53.
8. Колесник М.А. Зарубіжний досвід протидії рейдерству та можливості його використання в Україні / М.А. Колесник // Право і безпека. – 2010. – № 5 (37). – С. 11–16.
9. Концевич О.К. Боротьба з рейдерством в Україні: основні схеми здійснення та шляхи подолання / О.К. Концевич, А.Ю. Дернова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=71683>.
10. Копитко М.І. Рейдерство як проблема для функціонування бізнесу в Україні / М.І. Копитко // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. – 2013. – Т. 18. – Вип. 4/2. – С. 78–81.
11. Кушерець Д.В. Правова політика протидії рейдерству / Д.В. Кушерець // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2013. – Вип. 644. Серія: Правознавство. – С. 101–104.
12. Мельниченко О.А. Протидія рейдерству як складова державної політики щодо економічної безпеки / О.А. Мельниченко, В.І. Пушкарьова // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – № 1 (47). – С. 102–109.
13. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: [навч. пос.] / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко – Львів, 2011. – 380 с.
14. Москаленко С.М. Рейдерство: загальна характеристика, окреслення проблеми та шляхи боротьби / С.М. Москаленко // Юридичний журнал. – 2007. – № 3. – С. 117–119.
15. Пожуєва Т.О. Міжнародний досвід виникнення рейдерства / Т.О. Пожуєва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – № 3. – Т.2. – С. 130–134.
16. Тарашанська О.Б. Державна протидія рейдерству в корпоративному секторі економіки України / О.Б. Тарашанська // Державне управління: теорія та практика. – 2010. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10tobseu.pdf>.

17. Фальшовник Д.В. Рейдерство як різновид протидії законній господарській діяльності / Д.В. Фальшовник // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 1. – С. 312–322.
18. Хатнюк Ю.А. Визначення поняття рейдерства та його характеристика у законодавстві України / Ю.А. Хатнюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 4. – С. 174–185.